

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l' any.

Any VII

Barcelona 1 Novembre de 1913

Núm. 313

SUMARI

- La crisi**, per CARLES JORDÀ.
El plebiscit de Catalunya.
Magna dies. - Volem ésser ço que som, per LLUIS BERTRÁN I PIJOAN.
Les eleccions municipals.
Paraules essencials.
Per la Mancomunitat. - Discurs pronunciat a la gran Assemblea de Catalunya per D. Enric Prat de la Riba.
Tres apòlegs. - IV i ultim. - Les sentències del Savi de la muntanya. - A Josep Carner, per R. RUCABADO.
El caminar de Catalunya, per LL. RIBER.
Carta oberta. - A Don Carles Riba i Bracons, per JOSEP LLEONART.
L'escola, els pares i els ciutadans, per ELADI HOMS.
Comentari. - Les pintures murals d'En Joaquim Torres García, per MARTÍ CASANOVAS.

La setmana

L'adhesió de la gent sensata.

Informació

La gran assemblea de Catalunya.

De la premsa

Despues de la Crisis.

Acaba de sortir

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per

Francesc Maspons i Anglasell.
Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

LA CRISI

Del Novembre de 1909 ençà Espanya està en crisi; fa quatre anys ja que damunt la única realitat de la vida política espanyola, hi plana una descomposició espantosa.

Totes aqueixes crisis polítiques, tots aqueixos canvis de ministeri no són altre cosa que episodis; que anècdotes diversos, les quals matitzen i palesen una crisi terrible, que és la descomposició dels únics instruments de govern que teníem; i això sense que una nova realitat més ajustada al temps i a les mateixes lleis pugui substituir aqueixa ombra de poder i de vida constitucional i normal que ells encarnaven.

Un dia, en aquell mes de Novembre fatidic, recordem-ho bé, el partit lliberal amb sos leaders i prohoms al davant assaltaren el poder, apartant-se fins de les regles de la política més barbre i rudimentaria, perdent tot sentit de govern, orbs a totes les realitats, ignorants de totes les responsabilitats. Aquella falta l'ha pagada amb la vida; la justícia immanent és una realitat dins tota col·lectivitat i la col·lectivitat lliberal ha hagut de satisfer una ample penyora per son erro; el partit conservador o els seus capdevaners perderen també en aquells moments la serenitat, i esverats davant la conducta inqualificable dels lliberals, amb un desconeixement absolut de la psicologia humana, abandonaren el poder a aquelles turbes famolenques, en el precís moment que al front de l'Estat hi eren necessaris homes prudents i revestits d'autoritat.

Més tard, amb llur situació podien tal volta l'un i l'altre dels partits turnants reparar aquelles faltes comeses en el deliri d'uns jorns dissortats, mes no ha estat aixís; tant l'un com l'altre no han reconegut l'errada comesa; difícilment, doncs, podien cercar l'harmonia si cada un d'ells creia posseir la veritat.

Avui s'està liquidant una tant fonda crisi, avui s'ha romput d'una manera

sorollosa i ben manifesta la disciplina externa de la col·lectivitat conservadora mantinguda per la figura verament dramàtica d'aquell home que s'ha manifestat suara el representant més genuí de un espanyolisme tant combatut per nosaltres.

El partit lliberal i el partit conservador, aquestes dugues úniques realitats o ombres de realitat de la vida política espanyola desfent-se, esmicolant-se, sense idees, sense programes, lluiten per tal que mani l'un o l'altre de llurs homes, fugint la realitat, ignorant-la. Enfront d'aquestes desferres sols hi ha una forta realitat política: Catalunya.

La nostra terra on els partits polítics són pervinguts d'un nivell de cultura superior al nivell mig de cultura política dels pobles d'Europa, com n'han donada bella mostra no fa pas molts dies, cal que s'alegri de la descomposició i del esmicolament indicadors de l'agonia dels dos partits, que li barraven el pas amb llurs organitzacions i llur immoralitat gairebé seculars; era impossible que ses ansiès de progrés i regeneració fossin trameses arreu de les terres ibèriques per tal com sa veu era afogada i ses paraules sovint canviades per fer creure a la bona gent d'Espanya que tot el nostre era fill del més baix i groller dels egoïsmes.

Els deus cegaven aquells que volien fer perdre, Catalunya també ha cegat aquests representants de la vella política. Per ells vénen les ombres; i les aubes novelles s'obriren a l'horitzó. Nostra responsabilitat és en aqueixos moments immensa; damunt les espatlles dels nostres capdevaners hi gravita un pès enorme; cal que tots els ajudem, cal que Catalunya, que tots els catalans en aquest moment trascendental de l'història, aportem una modalitat serena, heroica, invencible de patriotisme.

CARLES JORDÀ

El plebiscit de Catalunya

Encara amb el record acaronat d'un meravellós redreçament de l'ànima catalana, una nova solidaritat d'esperits s'es feta que ha florit en la grandiosa manifestació que a tots se'ns emportà als flamejars de les nostres banderes i a les veus que consagraven la nostra unitat espiritual.

La manifestació del dia 24 ha tingut una transcendència molt més gran que l'actualització d'aquell vell dístic que ostentaven en la patriòtica corrúa els joves ardits de la vella «Unió Catalanista». Sota'l lema de les reivindicacions a ultrança lluitarem en l'ardor de la primera joventut molts qui, duts llavors per la deria de l'apostolat verbal, fórem empesos més tard per les empreses qui exigien la organització de les voluntats conquistades. Avui, en el plebiscit per la Mancomunitat Catalana, ens hem trobat totes les branques de sentits distints i d'orientacions varies del gran arbre de la catalanitat, i al trobar-nos hem vist realitzar el somni dels «cuatro locos» d'altre temps. Els quatre, representant quiscún els troços de la esquarterada terra catalana, s'han convertit en un poble sencer que afirmava amb una sola veu la seva voluntat. ¿Què més cercaven els primers catalanistes polítics que l'afirmació unànim de la voluntat catalana? ¿què es volia sinó que aquella veu tímida i tremolosa, d'accent viril però, alçada en mig de l'atonía del viure ibèric, trobés ressó per tots els àmbits de la nostra terra?

Es per això que proclamem la significació d'aqueix nou alçament com una cosa superior a l'exigència en el pac d'un deute secular, com un moment més alt que el d'arravaçar a mà aïrada ço que injustament és retingut.

Rès més gran podríem desitjar que aquesta afirmació unànim del nostre valer com a primera etapa del despertar de la consciència catalana, àdhuc dins del nostre ideal inexhaurible. Des que tota

Catalunya es manifestà unànim davant de l'antic palau de la Generalitat, i responent a la veu dels seus representants, quedà proclamada la més efectiva de totes les Mancomunitats que poguem assolir, pot dir-se que la Mancomunitat és un fruit natural de l'ànima catalana, l'eficàcia del qual té d'avençar-se a les lleis escrites que la consignin, i s'ha de palpar malgrat les travetes dels «vius» i gats vells de la política espanyola.

Es clar, però, que aqueixa frissança i aqueix estat de vibració de la nostra gent no'ns té d'adormir en el somni estèril del romàntic, tant dolç com ineficàç. Es clar que volem que la nostra voluntat sia consagrada per la llei escrita, i a això s'ha adreçat i s'adreça sense feblesa l'acció dels nostres polítics salvant marges d'indiferència i montículs de interessat rezel, si no avencs de crassa ignorància.

Tantdebó el nostre crit de joia al veure'ns tots al voltant de la llar en aplec de germanor, fes caure la bena dels ulls als orbes voluntaris i la vareta dels entrebancs de les mans dels mals aconsellats!

Tantdebó la nostra veu que és veu d'amor i no d'altra cosa, esvais la nuvolada del rezel inquinós!

Deu faci que el nostre al·leluia trobi ressó enllà de les fronteres de la Mancomunitat Catalana, i amb el nostre exemple—sovint desfigurat en la ment mesquineta i en la paraula ampulosa de qualque professional de la insidia—esdevingués possible un major enfortiment de la germanor entre totes les terres hispàniques, i no fos dins la llur varietat, sola Catalunya, vorejada d'una meseta d'indiferentisme, a sostenir ideals d'elevació i cogitar noves formes de fer dolça i fructosa pels seus fills la terra que trepitgen.

El millor Cafè és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

Magna dies

Volem ésser ço que som

Fou l'hora de Prima.

I el dia nasqué plè de festa i magníficent sobre tota magnificència.

I fou el matí d'un jorn de promissió; i un preludi de cant, plè de vida, bronzia d'ací

d'allà; i era la seva armonía la de tot un poble qui eterna amor abranda.

I era una sola voluntat qui s'estenia de Llevant fins a Occident; i tota la terra frisava d'una commoció de gloria.

I les muntanyes s'agegantaven per a enmirallar-se al mar, i llur crit de llibertat retronjava fins a l'expansió sòlida dels cels.

I els pibets i roures, i els pins i les alzines, i els arbustes i tota mena de planta viva, qui en sí té vida i ufanor, i tot arbre formós a la vista i bo per a menjar, i fins l'herba la més menuda i humil vibra ven, i de llur perfum n'eren plens els espais.

I el mar, des del seu més pregón, feia eixir a flor d'aigua fermes remors d'esplèndides ventures.

I la salabor vital de ses onades pujava terra enllà, i era llur halè d'un blau victoriós.

I el cel era rutilant de divina magestat, i s'expandia amorosament sobre la terra alliberada.

I en fort abraç ajuntava'ls pobles, i la mar, i les muntanyes, i els arbres i tota cosa viva.

I damunt de tota cosa viva, era l'home.

I de l'home i de tota viva, n'era la Patria.

I la Patria era Catalunya.

***

El sol anava pujant, i era com un gegant victoriós qui va a seguir son camí.

I la seva llum, pluja d'or; i triomf el seu aspecte.

I la gran urbs es movia, preparant-se a la festa magna.

I tot'ella's vestia de gala; i era com la núvia gentil qui s'enjoia i's corona de flors per a anar a son donzell.

Els habitants de la gran ciutat anaven i venien, rebent tot home de fóra, qui ja no era més foraster.

I parlaven ells amb ells, i deien que de tant gran amor, quin fruit no'n eixiria.

I fou l'hora de Tercia.

***

I a l'hora Sesta, la gran metròpoli començà l moviment tant espectat.

Eren milers de milers els qui s'agropaven moguts pel mateix anhel.

Allavors la santa Serenitat dominava arreu, per tal que tot ciutadà era prest a l'amor i defugia la malastrugança de l'odi.

I hi feien presència gent de totes les comarques i encontres; i cada ú havia en son parlar diversa ressonància; mes, el tornaveu de tots plegats era'l mateix, i deia: Volem ésser ço que som.

I hi havien acte els estaments de tota mena de viure, els més diversos: els de foc i els de l'aire, els de la terra i els del mar; i tots, havent cada ú vocació altra de l'altra, no parlaven més, ni deien més que: Volem ésser ço que som.

Vingueren els penons, i en llur moviment escampaven gloria, vida, poixança i fortitut.

I la força i la raó foren a l'hora en única bellesa.

I el cant de L' hora Prima anava prenent forma amb una tal fermança, que ja el cel ressonava de tanta plenitud.

I els espais es varen estremir, i tota la natura fou plena del gran adveniment, i llençà'ls aucells al vol.

Arribà el moment suprem.

I el cant va esclatar en el postrer himne de gloria de la voluntat qui té consciència de voler.

I els palaus trontollaven, i les soberbes torres tremien, i a la virtut dels cants fou retuda Jericó.

El Temps, allavors, digué a l'Eternitat: vet-aquí com jo, efímer, soc esdevingut semblant a tu, qui ets tota vida en tot moment;

vet-aquí, Eternitat, que jo no soc ja més efímer, ans soc com tu, perquè en mí s'ha dit: Volem ésser ço que som.

I fou el moment solemníssim, el de la consagració de tot un poble a l'Eternitat.

I a l' hora de Nona, qui ja s'acomplia, tot l'Univers enmudí per a oír el clam etern: Volem ésser ço que som.

I l'Univers va respondre: Sía.

***

Era a Barcelona, el dezè dia dels idus d'Octubre de l'any de J. C. de MCMXIII.

LLUIS BERTRAN I PIJOAN.

encara i per el que llur continuació en el govern de la Ciutat implicaríia.

De l'Esquerra és difícil predir-ne rés. Desfeta l'U. F. N. R. amb l'escisió reformista, desavinguts els seus *leaders*, desenganyades les seues joventuts, sense fè en la victòria, tant pot acabar-se d'enfonsar, com iniciar la seua reconstitució. Depèn dels candidats que presenti, depèn de que sàpiga inspirar-se en el criteri del seu malaguanyat prohò, l'Ildefons Sunyol, limitant-se, per ara, a ser una minoria selecta, una democràcia puritana...

El Reformisme és més incògnita encara. No sabem si té partidaris. No sabem si té capdills. Algún nom il·lustre li dona prestigi, però, té en canvi la tara, mentres no se la llevi actuant, d'un cert espanyolisme passat de moda, potser més com un vici orgànic que com una desviació de criteri. Cal tenir present quin home tant diferent de nosaltres —anc que es fes nacionalista—és el Sr. Alvarez. Cal tenir present que aquest partit aplega l'intel·lectualitat madrilenya, ço és, els homens més gelosos de les prerrogatives centralistes, els homens més intransigents perquè són un xic espirituals i sectaris.

De les Dretes cal separar els jaumins. D'ençà que'l partit carlí deixà de ser aristocràtic per les seues idees i pels seus homens, d'ençà que's democratitza i fomenta els requetès, poca influència pot tenir dins una gran ciutat. Pel nombre, com a dreta, debades: Per l'esperit, com a democràtic, tampoc. Resta condemnat a un etern ruralisme. Dels conservadors no cal parlar-ne en aquests moments, com tampoc dels liberals. La Defensa Social es troba sense acòlits. Ni l'excusa d'una campanya en pro de la Rel·ligió o de la Moralitat té, perquè ja l'opinió d'ordre no's deixa enlluernar per paraules.

Resta no més la Lliga Regionalista, amb homens, amb ideals, amb multituds disciplinades, amb seguretat de triomf ara, a les urnes, i després, al Consistori. Els seus representants renuaràn la tradició gloriosa iniciada pel primer Ajuntament regionalista.

Les eleccions municipals

Seríia candorós el creure que la gestió d'un municipi, que el govern d'una gran capital no exigeixi altres condicions que l'honoradesa i el saber fer números. Per això fracassen, fins entre un públic tant poc avesat a la política com el nostre, fins entre la massa neutra, les candidatures administratives o gremials.

No basten bons administradors a la ciutat; aquests serviríen, tot lo més, per mantenir-se amb prudència dins un *statu quo*; no basten gerents amb iniciatives i tot, però d'aspecte purament econòmic o de negoci comunal immediat; calen polítics, d'amplitut de mires, coneixedors de la marxa de les altres ciutats capdals, per no reraçagar-se, i plens d'aquella idealitat creadora que és necessària per aquesta gran obra de modelar una ciutat, flor d'humanisme, i més encara una capital, cap i casal d'una Nació.

I calen polítics, i polítics acutíssims, perquè devegades la tasca municipal es més delicada que la d'un Estat. Els edils estàn en contacte amb les multituds, amb el cos electoral, en reben directament les queixes i

els aplaudiments; participen alhora en les funcions d'un poder legislatiu, d'un poder executiu, d'un poder judicial... Treballen en col·laboració amb els conciutadans. La llur gestió apassiona singularment. Són més probables les degenestracions de regidors que l'execució de cap ministre.

***

En aquests moments Barcelona es troba en període de renovació del seu Ajuntament. L'ocasió és trascendental perquè de les eleccions d'ara se n'espera una girada de la marxa municipal, una reacció vigorosa que salvi la ciutat i l'orienti de nou vers la seua dignificació.

En aquestes eleccions hi prenen part tots els partits polítics, com si tot's, capint la importància excepcional del canvi, volguessin assistir-hi personalment.

Els lerrouxistes, sense homes de prestigi cessant els seus actuals directors, dintre l'Ajuntament, perduda la majoria, atuíts amb la pèrdua de les masses, són, aixís i tot el perill màxim, per les forces que els resten

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages
Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega . . . . . Ptes. 35
Tela 45

Acabat el temps de la subscripció l'obra valdrà

Rústega . . . . . Ptes. 45
Tela . . . . . » 55

Paraules essencials

Tant al seu discurs de la Diada Regionalista de Santa Coloma de Farnés com al pronunciat a la Lliga Regionalista el dia de la recepció dels Diputats Provincials, en Cambó expressà uns conceptes d'altíssim interès, que convé recordar i glosar. La Lliga Regionalista, deia el gran *leader* català, ha tingut fins ara com a característiques una intensitat d'ideal catalanista no sotmesa a qüestions previes ni superada per cap altre matic polític, i un procediment evolutiu, governamental, flexible, d'un bell valor ètic, d'una gentil esperança. Però Catalunya, agotades les seues instancies armòniques i graduades d'un ordre nou, destruïda cada cop pel més tènue albir personalista la tasca de son amor i sa constància, descoratjada per l'impermeabilitat d'una raça que no vol o no sab comprendre, que no vol o no sab assegurar-se contra el perill, que no vol o no sab ni tant solament ésser fidel als compromisos d'honor, pot declarar la incompatibilitat entre aquests dos termes: la fortitut de l'ideal i la paciència del procediment. I llavors, la elecció no és dubtosa: l'ideal és quelcòm que mai es refusa, perquè ultra ésser la raó de la vida, n'assegura la perennitat i en promet la irradiació immortal.

Aquestes paraules d'en Cambó han merescut cada vegada l'adhesió esclatant de sos públics. Aixís com la Lliga Regionalista no és dreta ni esquerra, ans es manté en l'equilibri que la fa incomparable instrument polític de la pau de les consciències i del carrer, aixís també la Lliga Regionalista no és ni un partit de revolta ni un partit de renunciament, sinó una comunió que en cada càs tria (jo bella garantia d'aciençat domini!) els més adequats i justos procediments. No és una política d'es-

valotadors ni de masells, sinó una política de polítics. Aquesta consciència és vivíssima en tota l'armada fidel de la Lliga Regionalista, i és una consciència impreable. Perquè fàcil cosa és mantenir-se sempre d'una mateixa mena, i repetir una mateixa sonada davant la corrua heterogènea dels esdeveniments; i cosa infadigable i penosa fer-se complexe amb la complexitat, sospesar la circumstancia, calcular l'obstacle, renovar l'esperit, graduar el gest, no exagerar ni el remei; i fer tot això amb la mateixa naturalitat aparent que si tot això fós obra del atzar. A Espanya, fins i tot malauradament a Catalunya, els partits poden viure un segle amb una definició i una actitud: és una paradoxa anomenar-los partits polítics. La Lliga Regionalista és la primera aparició a Espanya d'una cultura política moderna.

Una reflexió per a acabar.

Rès és tant còmic com els partits que d'anys i panys organitzen conjuracions, que envelleixen conspirant, i duràn fins i tot damunt la caixa mortuoria, vers la fossa de l'oblit, la careta misteriosa i el punyal de teatre. Aquests partits, regal de tot temperament humorístic, no fan revolucions ni acaben amb regimes per malmesos i corcats que siguin. Es la gent assenyada, és la gent respectable, és la gent no tarada per la professionalitat del desordre la que, col·laborant en un moment determinat a la lluita, decideix les noves regulacions de les coses. L'Estat espanyol es pot riure dels vetos i les amenaces de las gents pintoresques republicanes: i és en canvi el seu dever agotar, si cal, la seua generositat abans que la gent d'ordre, veient vulnerats els fonaments d'honestedat on l'ordre actual s'asseu, pensi en un ordre nou.

solament records, sinó que hi hà una realitat, actual, present, viva; cada ún de nosaltres representa un troç de Catalunya i tots plegats representem a Catalunya entera.

Derant molt temps ens han presentat com a enemics els uns dels altres. Les provincies, que han d'ésser instruments administratius de la prosperitat de Catalunya, volien convertir-les en baluards per a combatre les aspiracions de la més alta espiritualitat catalana. Es refiaven de que seríem sempre com germans mal avinguts d'aquests que en baralles i qüestions tiren a terra la casa dels avis.

Uns feien l'injúria de presentar-vos com a més frets en tot lo que's refereix a les coses de Catalunya. Jo tinc el dever de proclamar que aquesta acusació és injusta.

(Parla de l'Assamblea de Diputacions espanyoles, dedicant un record al senyor Sostres, on la proposició en que per primera vegada es parla de Mancomunitats provincials, porta la firma de representants de totes les provincies catalanes. També recorda els treballs de la ponència de l'Assamblea de Sevilla i fa constar que les altres Diputacions catalanes van ser les primeres en aprovar per aclamació el pacte de Mancomunitat, com han estat ara els primers els seus municipis en adherir-se en nombre veritablement extraordinari.)

La nostra unitat—diu—l'unitat catalana, és, doncs, ja perfecta; damunt les aspiracions de partits i d'escoles i de provincies, ens hem trobat en una sola aspiració. A l'unitat espiritual de llungua i de cultura que és obra dels passats, que és heretada hi ajuntem l'unitat de voluntats que'ns hem guanyat nosaltres.

Aquest resultat és tant més remarcable en quant hi havia entre mig nostre, com font de discòrdia sempre oberta, una enorme injustícia.

Quan un poble té unitat espiritual i econòmica crea una capitalitat natural, una de aquestes capitalitats que no necessiten ni demanen subvencions de capitalitat, per ser-ne. Allavors, entre aquesta capital i la periferia i entre la periferia i la capital s'estableix una circulació hi hà dos sistemes de distribució o d'evolució: un natural, independent de les institucions polítiques i administratives, i un altre constituït precisament per aquestes institucions administratives. Aquestes que tenen cada dia més importància en els pobles moderns, socialitzen la riquesa, l'escampen després per tot el cos nacional, aplicada a finalitats col·lectives. Hi hà d'haver perfecta coincidència entre l'unitat econòmica i l'unitat administrativa; si no es produeix una pertorbació. Unes comarques reben més de ço que donen i altres donen més de ço que reben.

I és el cas de Catalunya. Catalunya té una perfecta unitat espiritual i econòmica. Catalunya s'ha creat una capitalitat natu-

Per la Mancomunitat

Discurs pronunciat a la gran Assamblea de Catalunya
per D. Enric Prat de la Riba

Les primeres paraules meves han de ser per a saludar-vos en nom de la Diputació de Barcelona, a vosaltres, els diputats provincials de Girona, Lleida i Tarragona, i especialment als companys de presidència col·lectiva d'aquesta Assamblea, als quals havèu donat la força de la vostra representació. A vosaltres i an ells amb tota la efusió de la meua ànima os saludo.

Sigueu benvinguts a aquesta casa, que

els nostres passats varen aixecar, no pels uns ni pels altres, sinó per Casa de tots, per Casa de la Generalitat de Catalunya; per això, des de que hi sou vosaltres està tota transfigurada. Abans aquestes sales estaven poblades només que de records, records de Corts, de Parlaments de Juntes de braços; records gloriosos uns, tristos els altres, però records no més; des de que'ns hi hem trobat i ens hem confós, ja no hi hà

ral: Barcelona. Barcelona és obra de tots els catalans, de totes les comarques, i no solament dels d'avui sinó dels de sempre, de totes les generacions passades.

A Barcelona hi aflueixen les riqueses de totes les comarques catalanes. I quan el sistema administratiu de distribució o devolució ha de tornar la força de Barcelona a la periferia en forma d'obres i serveis, es topa en el límit de la nostra província amb la barrera que les lleis hi han aixecat.

La Mancomunitat vé a destruir aquesta muralla d'injustícia aixecada al cor de Catalunya. Deixa a les províncies que separin lo que han de separar; però per sobre de les seves fites hi fa passar les onades fecundantes d'una veritable restitució.

I veus-aquí com la causa de la Mancomunitat, que és una causa patriòtica, perquè vé a restablir l'unitat de Catalunya, que és una causa de progrés perquè obre el per-vindre a grans activitats culturals i econòmiques, és també una causa de justícia.

En aquest moment solemníssim, de trobar-nos per primera vegada formant un sol cos totes les Diputacions catalanes, jo en nom de la de Barcelona, que no sent l'esperit de cos ni el de província, que no sent més que l'esperit de Catalunya, declaro refermat i ratificat el pacte de Mancomunitat fet amb vosaltres; i si persisteix al bell mig nostre aquella injustícia a que'm referia, d'ara en avant no podrà ser causa de discòrdia, sinó de més amor i germanor, que la culpa de la seva subsistència, no serà nostra, sinó dels homes i dels poders que s'oposen a que sigui una realitat la Mancomunitat catalana.

Complerta aquesta obligació que tenia com a president de la Diputació de Barcelona, dues paraules sobre'ls motius i objecte final de l'Assamblea. Expressats queden

en la convocatòria que vàrem circular-vos. Pel projecte de Mancomunitat, l'hora actual, és hora de crisi decisiva; per això hem cregut que no n'hi havia prou de que'ns reuníssim els presidents ni els delegats de les Diputacions enteres, i que devíem reunir-nos juntament amb les representants parlamentaris de Catalunya. Perque hem de saber d'una vegada si devem desistir, si devem declarar-nos cansats davant de tants obstacles i dilacions, o si hem de persistir amb més entusiasme que mai en empènyer endavant el projecte de Mancomunitats. Hem de decidir si ens resignem o no mansament a que la voluntat d'uns quants homes per respectables que siguin ha de prevaldre sobre els compromisos de tants Governos i de tants partits sobre la voluntat de tot un poble.

Vos hem convocat aixís mateix perquè el sol fet de reunir-nos tots plegats, independentment de lo que aquí diguem o acordem, té ja una gran transcendència, com ho prova aquesta esgarrifança, aquesta vibració d'alegría que ha repercutit per tot Catalunya.

Al convocar-vos hem fet ús d'una facultat que no és encara reconeguda en cap llei publicada a la «Gaceta», però vosaltres, amb la vostra presència aquí, l'heu implícitament confirmada. Ara vos demanem que abans de separar-nos ens digueu si n'hem de fer ús o no altres vegades; si aquesta Assamblea ha de ser com les plantes que floreixen un cop cada cent anys o si la voleu veure tornar a cada nova primavera.»

RON BACARDI

Tres apòlegs

IV i últim

Les sentències del Savi de la muntanya

a Josep Carner

Després de dos dies d'oració i dejuni, el Savi de la muntanya donà resposta als qui portat li havien a sentència els cassos del Home Bò de Nagara i de Fulvi l'Hipòcrita, i el diàleg del Beat i el Neguitós. I digué, assegut damunt la roca viva:

«Ah! Vosaltres els prudents i els científics, vosaltres els varons de la moderació i del equilibri i del just medi! Que sabeu de ço qui porten als dintres els masells oblidats del propi cos i de la ànima pel vostre amor i servei!

Que sabeu dels folls qui no tenen el sentit de la proporció! Jo us dic que no hi hà foc al món que abrusi i marceixi, com el qui crema les entranyes del qui pateix del desordre irremeiable de les coses.

Dieu que'l Seny us guia a vosaltres: a ells el Desig. Escolteu sa oració: «*Nostre desig de cada dia dau-nos-el, Senyor, el dia d'avui*».

Per què li dèieu l'home bò al vostre servidor de Nagara? Pel seu amor i servei envers vosaltres? Ah! Triàveu un que fos bò en nom de tots. Quin descans! Mes, vet'aquí

que are s'es perduda sota un munt de ròcs la bonesa d'ell i la vostra.

Somreia i tot la llàstima a vostres llavis, potser, quan l'Home Bò de Nagara empenyé el dolorós feixuc viatge.—No té el sentit de la proporció i del just medi de les coses—pensaveu—pobre! I cada un de vosaltres vinga doblar-li la càrrega.

Haguessiu estat *més bons* cada un de vosaltres i no fora tanta la tasca del Home de Nagara. Car la bonesa damunt la terra és possible sols a condició que estigui repartida. No haguera pujat la muntanya l'home sol i vern, sinó una romeria o caravana. I els de Cabura l'haguereu sortit a rebre amb llores i ganfanons i trompetes d'argent.

Mes, és tal la passió i tant immoderada, que l'ombra del Home Bò de Nagara més s'estima l'oprobri actual que la indiferència d'una vida no exacerbada per les fiblades d'un desig de bé pràctic sense proporció ni mida.

Car també el desig dú consol en ell mateix. L'esperit cavalca en el seu cavall i galopa per les muntanyes dels núvols i neda pels mars d'atzur suspesos a la volta dels cels. El cavall del desig té pastura d'estrelles.

Per això neixen roses entre'ls còdols que occiren i sepulsen el cos del Home Bò de Nagara, mentres que el seu cavall invisible porta a Cabura, intactes i triomfants, les llanties mirífiques del temple, i el sac de llana del pastor i les gerres de vi, i els paners de fruita, i la copa d'amor de la donzella.

I ara jo veig com aquest mateix bon cavall emprèn la última trotada: el trot de l'herba duent a la sella tot plè de llum l'Home Bò de Nagara, cap al celestial estable.»

Passant al segon punt el Savi es posà dret, i exclamà amb un gran crit:

«Fins a tal punt és arribada la insolència habitual dels homes, que el silenci sigui prè per sí sol, com a senyal de santedat! Es a dir que ja n'hi hà prou que un calli i mediti en apariència per ser consagrat amb l'auriola de la exaltació entre les gents?

Oh vanitat dels judicis humans! Exalceu a gratscient i a gratscient abateu. Venereu sens mereixement, abateu sens justícia ni pietat.

Vosaltres, als qui a Fulvi precipitàreu al riu, dieu: quan o com demanà éll vostra veneració; quan i com pretengué mai la corona imprudent que follament li posàreu? Ell feia calladament la seva via; vosaltres l'aixecàreu al cel, vosaltres el llençàreu al infern. Homes, escolteu: quí sou vosaltres per fer sants ni per fer diables?

No és d'homes mortals judicar de santedat. Ni Ecclesia mateixa té prou força per aixecar al Cel els espills claríssims de virtut, sinó mediés la *confirmació* de la santedat aparent, traspalsant Déu l'ordre apa-

rent de les coses, i sagellant visiblement el seu suprem judici, fent un miracle.

Car, sols Deu és qui veu les intencions i els desitjos, que ni Ecclesia mateixa pot penetrar.

Perquè és possible al maliciós fingir santedat amb pervers fi, aixís com és possible al catecúmen adoptar des de'l començament posat de sant encara que dins seu les potencies de les tenebres es resisteixin amb furia i desesper, i sigui incerta la victòria final.

També vosaltres adoreu la santedat per delegació, improvisant un sant reconeixent-li la virtut, us creieu dispensats vosaltres de santedat major.

Si trobeu que'l silenci és santedat, perquè crideu i esvaloteu vosaltres: si trobeu que ço qui és humil és sant, perquè sou insolents i altaners vosaltres?

Sota les aigües del riu descansa el cos del Hipòcrita aparent que heu enfonsat. Mes les aigües del riu corren damunt d'ell i el renten de tota taca, i més humanes que vosaltres, criden a totes les aigües del cel i de la terra: s'aixequen els mars, neva i plou a les muntanyes, baixen torrents i rierades, i passa sobre el cos de Fulvi, tota l'aigua del món. I el Perdó, l'immens Perdó sobre del gran sufragi, l'animeta humil i sincera, que altra cosa Fulvi no era, l'ofereix al Senyor de les aigües, per rentar, oh temeraris, tots els vostres falsos i vans judicis, les vostres falses i vanes exaltacions de santedat, les vostres falses i vanes condemnes d'hipocresia, les vostres vanes excuses i falses dispenses per no ser més sants vosaltres mateixos.»

Quan al tercer punt fou arribat, tornat ja a seure, amb tò de plàtica, feu el Savi:

«En dues grans famílies es comparteixen els homes d'esperit: la casta dels beats i la casta dels neguitosos.

Es gloriën aquells de la formosor del univers: es torturen aquests de la petitesa pròpia. Mentre passen els segles els uns als altres no sabràn entendre's.

De la calma olímpica dels beats els neguitosos es despacienten més encara. La beatitud és per fóra; el corc per dintre. Beatitud és repòs; engunia es moviment; i temen els neguitosos que si deixen de patir un instant, s'aturarà la vida del món i dels homes.

Els beats tenen per germà el Sol i les plantes i ocells: per amic el Llop famolenc. Els neguitosos duen a dintre el sol i la tem-

pesta, els ocells i els esparvers, i també el Llop famolenc que els hi rosega les entranyes.

Tota la vida dels beats és una cançó seguida. Els neguitosos comencen sempre una obra: i la deixen per emprendre'n una altra de més gran, perseguits pel rosec del propi desig insaciabla: i cap d'elles pot expressar el llur terrible pensament.

El cor dels uns s'aixampla del Amor universal: el cor dels altres sagna del immens Dolor del món.

Car és doble l'armonia suprema: meravellós és l'univers en sos resplandors; més meravellós encara en ses violències i en son patir.

Enamora als beats la pau de les muntanyes; sedueix i arrebaça als neguitosos les tempestes del mar, el foc de la terra, i sufren de tot ço qui fa perdre al cel la serenor, la verdor al camp i la calma als esperits.

La quietut del bosc extasia els beats; inflama el llamp els neguitosos, i cremem i es consumeixen.

Si amen aquells la soletat de la natura, apassiona a aquests el clam de les multituds, les lluites, treballs i guerres. Si amen aquells les corrúes rialleres, a aquests les tortures i desespers de solitud.

Viuen els uns amb delectança la beatitud de la contemplació. Els altres es capbucen i rabegen en la voluptat del Dolor. I cerquen, i el-laboren, i analitzen, i alambiquen, i depuren, i afinen el Dolor, mentre els primers cullen les roses i somriuen a la exida del sol i a la posta.

I com no planyeriem, i com no estimaríem, i com no ens sentiríem germans dels Neguitosos, als qui pertorba la harmonia misteriosa del Dolor, la participació activíssima i necessària del Dolor al ordre sobirà del univers?

Com no veuríem quelcom de sagrat en aquesta deria llur, frissant i regirant sens treva a dins del Dolor, cercant-hi la eternitat?

Als neguitosos el Dolor els parla clarament i amb insuperable el-loqüència: entenen el Dolor, i veuen l'etern i l'armònic en sos viaranyes, reconades i refinaments, i percibeixen la seva necessitat, i comprenen la seva Llei fonamental, i saben bé que fóra d'ell, totes les coses son arcanes.»

«Oh mortals — acabà el Savi entornant-se'n a la seva bauma — cessi la vostra superbia, calli d'una vegada vostra veu insolent.

No judiqueu; car vostre judici seria dictat per la superbia i l'insolència. Sols l'home groller creu veure clars tots els caires de les coses. Però és ben cert que'l món està plè de misteris.»

R. RUCABADO.

El caminar de Catalunya

Tots els que, en la pau dels cap-vespres dominicals de la Ciutat de Mallorca, ens aplegàvem en el salonet d'En Joan Alcover, estàvem lligats per dos grans amors: l'amor a l'art i l'amor a Catalunya. El nom d'un jove poeta, un llibre novell que eixís, sortia a rotllo inevitablement, i els mèrits n'erent sospesats en lentes converses de benivolència fraternal; un fet que de qualche manera afectà an aquesta terra ens hi congregava tots apassionadament; i quant aquí quelcom trascendental s'hi operava, unes eleccions o una manifestació del esperit catalanesc, ah! allavors la sessió s'hi perllongava i els enraonaments emmudien com si tothom fos atent a una remor llunyana, com si cascú amb l'oïment obert sentís, del caire de la gentil illa d'Ultramar, la trepidació de la marxa ascendent de Catalunya.

***

Jo'n fuí testimoni d'aquesta marxa ascendent, la tarde del 24 d'Octubre, i la trepidació tantes voltes presentida ansiosament des de Mallorca, encara m'omple les orelles com bruit d'eixams immensos. La onada m'emportà, car una multitud qui marxa, se'n ho emporta tot derrera sí. Benhagen els pobles qui són empesos a un èxode consemblant per un halè poderós qui vé de lo més endins de l'Historia. El caminar és indicatiu de llibertat i de robusta salut. Per això, an aquell malalt de llargs anys encadenat de paràlisis, fou-li dit per son Diví Guaridor que s'aixequés i que caminés.

Tant de bò que la fressa gloriosa del poble de Catalunya qui fa son camí, desperti els altres pobles qui dormen i reposen en mort i en tenebres i s'animen a seguir-lo, alsant tots junts aquella remor qui s'assembla al trepig d'un exèrcit llibertador qui s'acosta.

LL. RIBER.

ROYAL ♦ Cada tarda Tè-concert ♦ Souper-concert a la sortida dels teatres ♦
RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes
 El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunchs
 Rambla dels Estudis, núm. 8

Carta oberta

A Don Carles Riba i Bracons

Senyor i amic: No sé perquè la seva traducció de les Bucòliques de Virgili convida a rellegir la ara a la tardor. Aixís ho he fet, i no tindrà rezel de saber que li envejo lo ric que és en paraules i com sab anomenar les plantes i els llocs de la naturalesa. No temi la meua enveja, que la malícia més gran d'ella no passarà de pendre jo afany de vostè alguna vegada per a enriquir-me en paraules, que és riquesa que ningú la pren a ningú, sinó que va pels aires com un magnà pels poetes.

Mes; llegint, llegint, he sorprès una cosa que si no mimva el meu amor a l'obra podria ésser que'l mimvés en altres, i és que vostè n'ha sigut gelós d'ella, fins al punt de no permetre que en disfrutín sinó els que tinguen la paciència de descobrir-la, i això podria ésser per molts privació de plaer. Vostè ha construït la seva traducció amb una devota retirança a la construcció sintàctica llatina, que no és la nostra catalana; i això que té de ésser un joc platzeriós per quí, com vostè, a més de tenir per familiars l'hebreu i el grec, és un llatísta, fa que hi hagi fragments en la traducció que l'impacient saltarà trobant-los poc clars.

I he pensat que era llàstima, i, més enllà, que fóra una hermosura crear un *Virgili català* llegidor per tothom, i sobre tot per la gent camperola, on hi vegessin retratats la seva fauna i flora, i els seus treballs i festes, i, per sobre de tot, la clara tinta misteriosa que té cada encontrada, i n'és com un halè esperitual, visible al poeta. I no un sol *Virgili català*, sinó un llibre per cada comarca catalana sommió, que els nois d'estudi el tinguessin per llibre de lectura. De Virgili, amb que en quedés en el llibre la cadença dels versos n'hi hauria prou. A Catalunya hi hà poetes capaços de florir en una recreació aixís, tant inspirada com geogràficament i vitalment exacta.

Cada un de nosaltres té coneguda, sinó algunes, una encontrada catalana que, per haver-hi conviscut més o per una especial simpatia envers ella, se l'ha feta seva. Doncs que cadahú cantés la seva. I vostè el primer.

Jo he probat de fer-ho fragmentariament, recordant-me d'un bocí del Maresma que particularment estimo, tot i coneixent-lo de poc temps. I el poso aquí:

JAUME

Salvi, ja com cada any la tardor al mar em reclama.
Llisquen llunyanes les veles dessota les comes de vinya,
i la vila marina, com troços de marbres diversos, reposa
allà baix, sota el fum que surt lleu de les altes columnes.
Hom, d'aquí estant, s'ho mirava i en feia el repòs de sa vista
tal com de les comes baixetes alegres de pàmpols.
Ara per temps cal deixar-ho. Seguint la riera que un dia,
flairosa d'alots i encare amb un deix de ginesta,
pujavem, a l'hora que'ls grills omplenen la terra
del seu dring, com omplenen el cel les estrelles,
cal ara baixar a la vila i, deixant-la endarrera,
endinzant-ze més cap a Ponent, en la mare Barcino,
i entrà sota la vela i s'adins de la entranya
dels barcos que guaites d'aquí, glòriosos, com fets de boirina.
Tot el qu' era descans dels meus ulls vindrà a ésser ma febre.
La remor que sentia llunyana, si l'aire em la duia,
serà un hòrrid soroll de metalls; viurè adins de la humana
munió que amb els braços i l'or posa eix signe de vida
fumós al cim de la erguida columna damunt la mar gaia;
i les llurs veus que's combaten, sent part d'una feina mateixa,
i potser sentiré el silenci paorós de la vaga.

SALVI

¡Déu siga amb tu pel camí i a la vila que't crida!
Nosaltres quedem a mig terme de mar i muntanya;
no lluny de camí ens és el mar, i sempre proper a la vista;
per entre les comes baixetes de vinya, tothora

n'ovirem poc o molt, que si acàs una llenca s'acluca
més enllà ens compareix per un gran esboranc. Sempre ens guaita,
i pel gran aire ens vé dret a la cara el vent de marina,
barrejant-se amb la olor del maresc la oló agrenca dels pàmpols.
I d'allà ens puken moços pel conreu de la nostra poquesa.

JAUME

Sí; la vostra encontrada és l'anhel del mar a la altura,
que al capçal de les comes poc altes enceses de vinya
s'alça en muntanya la terra, i el bosc ja comença.
Mira-la amunt, els ceps clars s'hi deturen de sobte
tots en un rengle, com per fé adéu a la mar. Part de sobre
els pins, i al darrera, invisible, el món dels cims i clotades,
i les serres de lluny, i entremig la gran plana rosseta
on hi cab més bell fruit que en eix lloc de les comes poc altes
que detura la mar.

Salvi, adéu; mes, primer deixa'm beure
l'últim beire de l'aiga que en dolls grossos es vessa
an els amples safreigs que després regaràn l'hort ombrívol.

SALVI

Adéu; que no't duri l'anyor; jo prou sé que no ha de durar-te.
Veus aquests garrofers? De la vista del mar diu que viuen
però tenen les soques retortes com per una fugida,
i tu em sembles igual: els teus ulls els veig encantar-se
mirant la contrada tranquila, però en ton còs hi hà abscondida
(no pas per tothom) una fuga anyorosa de febres.

JAUME

¡Ai Salvi, eixa febre és qui ens salva del tedi! ella ens salva
del mal d'aquells que, ni armats ni pastors, es gasten la vida
en escoltar-se viure (com dòna qui's passa les hores
mirallant-se ociosa) car an ells rès els lliga
prou fort ni a la vila ni aquí per dar-los l'oblit d'ells mateixos.
De la vida i la mort ens consola la febre que ens lliga
a la acció impersonal en que l'home fa un sol còs amb els altres;
i a vosaltres us fa forts i assenyats i parcs de paraules
el veure en silenci naixences i morts, amb l'idèntic
succeir-se dels bons i els mals anys, dels sols i les llunes.
Es felíç qui batega confós dins quelcom que'l domini.
Mira, aquí sota, el remat. Els bèns que pasturen
estàn tant immòvils, amb el cap acotat dins de l'erba,
que semblen, clavats en la terra picada de curta flor blanca,
unes mates estranyes, i són els seus lloms, d'una parda
color, tant quiets que ni el vent els esbulla. ¡Felíços
els humils esborrant-se en el tot, i felíç la mar brava!
Ara, adéu. De ma vila rebràs, en ma industria teixida,
una samarra de llana pels dies de boira.

SALVI

I jo, Jaume, del bon ví picantet amb que em paga nostramo
el conreu de la vinya (que així és com d'ambdós) vindré a dur-te
un present, i a més et durè de la dolça figuera
on aimavas sentir-hi la merla que hi canta a la albada,
un cove de figues, que guardín el tel de rosada.

**

Així conversaven, allà, a un bell indret del Maresma
dos homes, d'edat diferents, dessota la clara tristesa
del cel de tardor pensatiu, espectant i anyorívol.
Un oreig pujava del mar, i llunyà xiular de sirenes,
i avall un carro s'oïa; i, en recs cativada,
camí de ciutat, la bona aiga venint de les serres
baixava també. Ay l'amor, quin bescanvi de vides!

M'ha entès el que vull dir un *Virgili català*? Un llibre format
de troços aixís, però que el fés vosté:

No es prenguéis això com a lliçó, perquè em faria penedir d'ha-
ver-ho escrit. Creguí que vé tot d'un sentiment d'admiració que
s'escalfa en el de germanor que 'ns lliga a un mateix conreu.

JOSEP LLEONART

L'escola, els pares i els ciutadans

I

Aquell tendre infant que ha sigut alternativament el goig i l'engunia de sos joves pares ha anat creixent. En veritat és un nen esplèndit—simpàtic i sanitos—i tot-hom que'l veu se'n enamora. La seua vitalitat se mostra tant exuberant que'l pis que a la ciutat habita la novella família, resulta del tot esquifit pels jocs del minyó i extremadament pobre d'ambient per a la seua creixent curiositat. Té quatre anys i mig, o cinc, o cinc i mig i, com se diu, a la ciutat o al camp, no s'ha mogut fins ara de les faldilles de sa mare. Ella l'ha nodrit gojosa amb sa propia llet durant els primers mesos de sa vida, i a l'ensem ha procurat comunicar-li de mica en mica el millor de son ser moral; ha anat conreuant amb molt de compte les seues idees, el seu llenguatge, els seus sentiments; s'ha ensajat en canalitzar poc a poc els seus primitius instints d'animaló, començant-los a ajustar a les discretes convencions de la vida moderna i l'ha entrenat en hàbits útils i morals. Mes ara cal que la mare soporti el sacrifici de dependre's cada dia unes hores del seu fill estimat; el costum social i les conveniències de la civilització actual manen que'l noi comenci a anar a estudi.

Mes, ai! que la plaça pública, polsosa i bruta, de l'escola, es talment massa diferent del jardí familiar, clòs i endreçat. Pare i mare d'esperit obert i a la moderna, que teniu consciència més o menys clara de ço que deu ser en nostres dies l'educació escolar d'un tendre fill, jo simpatitzo coralment amb vosaltres en vostre pelegrinatge buscant escola; jo conec prou bé, per què me'ls heu contat amb desconsol, els vostres fadigs per trobar un centre d'ensenyança que vos satisfaci tant sols siga mitjanament. Si acàs arribeu a descobrir una escola que vos plau, passadorament moderna o ben montada, trobeu que està massa per damunt de vostra capacitat econòmica. Un pare de la classe mitja, un botiguer, un dependent de comerç, un obrer de la ploma, difícilment troba escola adequada on pugui realitzar-se en el seu fill l'ideal d'educació que ell s'ha forjat, per poc més elevat que

aqueix ideal sigui que'l vulgar i anacrònic del llegir, escriure i comptar. (Això no contradiu de cap manera que hi hagi individualment mestres força apreciables i fins recomanables sense reserves; ens referim a l'unitat «escola», bon xic més complexa que'ls individus.) Ell prou paga a l'Estat, en qualitat de ciutadà, impostos crescuts de tota mena, per la meitat de l'import dels quals, ciutadans més sortosos d'altres Estats més progressius reben un servei escolar vint vegades superior al migrat que és ofert als espanyols. Aquí el govern creu més convenient als fins que ell se sab, dedicar les contribucions al manteniment de nombroses llegions d'empleats ineptes que al perfeccionament de ses escoles o a altres fins directament relacionats amb el millorament de la cultura dels ciutadans.

Jo't veig, pare conscient dels teus devers paternals, descoratjat i a punt de capitular en tos humils anc que severs ideals de educació, després de visitar els establiments d'ensenyança accessibles a les curtes passes de ton filllet, que solen ser els del veïnat. Aquelles aules mal endreçades, per no dir lletges, sense alegria, mancades de la llum suficient, que tufegen perquè la ventilació és inadequada, incapaces potser pel nombre de nois que tanquen, amb un mobiliari infecte, amb un mestre si a mà ve despreciat i que fuma cigarrets davant dels alumnes, t'han renovat la penosa i oblidada visió de l'aburriment i tortura sorda de ta infantesa; aburriment i tortura que tu, creient-te més conscient que'ls teus pares del significat de l'educació, t'havies figurat poguer estalviar al teu fill. Mes no, forçós t'és ara que't convencis de que nostres escoles estàn avui en general tant endarrerides com vint anys enrera, quan tu vares començar a frequentar-les. Aquells cartells per a ensenyar a llegir són tant infeconds i absurdes com sempre; els patis de joc que'l teu nen necessita per a l'expansió de sa salut física i moral hi són ara menys que abans a les escoles.

I els desil·lucionats pares tracten vanament de consolar-se amb l'engany d'una solució interina que és, en realitat, una vergonyosa derrota: «De moment, enviarem

al nen a una escola qualsevol de veïnat, i quan sigui més grandet ja veurem on el portem.» Mes, acostumat des del començament a una mala escola, després ja no vos farà escrúpols de que'l vostre fill continuï educant-se en una escola mediocre. Aixís comprometeu, ja des del primer dia de anar a estudi, el seu pervindre; d'aquesta manera comporteu que s'estronquin en vostre fill les daurades possibilitats d'un perfecte futur home que havíeu somniat; possibilitats que a bon segur que una acurada educació escolar, complementada degudament per la familiar, hauria realitzat. Aquell nen tant formós i sà, tant deliciosament espavilat als tres, quatre i cinc anys, que son pare i sa mare s'havien fet l'idea de que per força havia de resultar diferent, millor, que'ls altres nois, aixís que frequenta la escola va esdevenint perceptiblement un noi vulgar com tots els altres;— se van perdent de mica en mica les esperances que surti d'ell l'home de talent i d'acció que secretament ambicionàveu, i molt menys l'inventor dels candorosos somnis de vostres primers anys de paternitat. Oblidaveu, amics meus, que al vostre fill no li tocaria més remei que ser educat a Espanya, el país per excel·lència de les escoles terriblement endarrerides... que no eduquen.

II

«Què hem de fer, doncs, si això sembla una fatalitat?»

Què heu de fer? Situar-vos en un punt de vista social, patriòtic, generós, i posar a contribució vostre esperit d'altruisme, vostre amor a la raça; procurar sincerament que les engunies que vosaltres heu passat no les hagueu patit estèrilment, fent el possible per a evitar que demà altres pares novells i d'enlairades intencions, com vosaltres, no les hagin de passar a son torn. Enten-ho bé, pare de família: no és pas un mer problema d'índole privada el que se't presenta quan tractes de buscar col·legi pel teu fill, sinó un problema alhora d'interès públic. És cert que'l teu fill és el teu fill; mes el teu fill ha de ser també un ciutadà. Be és veritat que tu creus obrar com a pare; mes no oblidis que al mateix temps que pare ets també un ciutadà i, com a tal, la moderna societat posa en tes mans poderoses armes que pots esgrimir amb èxit contra l'endarreriment de l'ensenyança a nostra terra.

JOIERIA * PLATERIA * RELLOTGERIA

CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes ♦ Economia en els preus

El teu problema no és pas individual i prou, sinó que és també col·lectiu. No ets tu sol que confrontes el fenomen de l'ineptitud de nostres centres d'ensenyança,—sou tot un exèrcit de pares els que vos trobeu enfront d'ell. I què no pot un exèrcit de moderns ciutadans que's disposa a lluitar per una causa justa?

Efectivament, no ets pas tu sol que avui has passat treballs buscant un col·legi acceptable pel teu fill; no ets pas tu sol que enterres en l'educació del teu fill uns diners, i esmerces uns sacrificis, que no van donant el rendiment que esperaves. Avui mateix vint pares joves com tu, s'han trobat en el mateix cas; ahir també vint pares s'hi varen trobar, en el cas teu; demà altres vint s'hi trobaràn. I l'any passat, en aquest temps, vint altres pares se trobaven diàriament en iguals perplexitats que ara tu't trobes; i dos anys enrera lo mateix; i tres, i cinc, i vuit, i dotze... Dotze anys enrera aquells pares disgustats, que's creien obrar com a pares i no com a ciutadans, transigiren amb el «statu quo» i no feren res per a millorar l'estat de coses social referent a escoles de primeres lletres; i perquè ells, no sentint-se ciutadans, restaren passius, avui tu'n toques les amargues conseqüències. Si aquells ciutadans maridats haguessin esguardat el problema de l'educació de sos fills com una qüestió trascendental d'ordre social i patriòtic, que'l pervindre de la raça hi era compromès, en comptes de considerar-lo com un problema d'ordre purament domèstic, avui tu podríes donar al teu fill una educació molt millorada. I si tu tampoc ara fas res, els teus fills encara es trobaràn amb els mateixos conflictes que tu, o molt semblants, quan els hi toqui l'hora de portar els teus nets a estudi. Res va tant poc a poc com la rutina.

Es una trista veritat que no més ens recordem de San Bàrbara quan trona; i encara després ja no tornem a pensar-hi gens ni gota. Les escoles d'un poble no son coses que puguin comprar-se fetes a un basar o encomanar-se, pagant-les bé, a una fàbrica estrangera; sinó que són, pel contrari, fruits lents i madurats d'una idealitat, productes fins del seny i la suor de molts homes creients i abnegats que

han trobat encoratjament i ambient propici a la seua obra. Digueu-me, doncs, pares que ara llenceu a l'aire vostres lamentacions, no heu permès, abans de ser-ho, que més d'un idealista pedagògic prediqués en les sorres del desert? No haureu pas llevat calor, amb la vostra indiferència, a la bona llevor que sembrava i per això aquesta llevor no ha grillat ni ha pogut donar els fruits que ara cerqueu debades al preocupar-vos de l'educació del fill de vostres entranyes?

Distretament passaveu els dies de la vostra soltería o capficats en vostre treball. «Per què ens hem d'interessar en coses de pedagogia i d'ensenyança si nosaltres som solters i l'educació de les criatures és cosa de casats i a nosaltres no'ns preocupa?» Això pensaveu aleshores, quan algú apòstol pedagògic tractava de cridar-vos l'atenció. Això mateix haurà estat pensant algú jovincel amb prou curiositat i paciència per seguir-me en ço que escric. Senyors: casats, viudos o solters, no'ns podem mirar el que la ciutat tingui bones o males escoles per a formar les noves generacions amb la mateixa indiferència que'ns mirariem el que tingués bones o males botigues de çabater! Es un lloc comú, oblidat de tan sentit i que cal repetir, que'l destí d'una ciutat, d'un poble enter, està estretament lligat a l'estat d'avenç o endarreriment de ses escoles.

Un solter, en el qual hi hà la possibilitat d'un futur pare de família, adhuc un conco d'esperit patriòtic, té'l social dever d'interessar-se per la millora de les fornals on se forgen en part principalíssima les noves generacions; de cap manera pot mirar-se impassible l'estat d'ús en que's troben aquests instruments moderns que són part important en la perpetuació dels caràcters de la raça i que poden i deuen ser-ho també del seu redreçament.

Ni el pare de família ric que té'l seu fill en un col·legi que, jutjant pel preu, conceptua molt bo (i que moltes vegades ho és molt poc) pot creure's exent de preocupar-se d'aquestes coses perquè li càpiga la sort de tenir el problema resolt. El fill d'un ric no prosperarà perquè ell hagi rebut una bona educació, si els altres ciutadans amb qui

tindrà necessàriament que colzejar-se i que han de ser col·laboradors forçosos en les seues empreses materials o espirituals, estàn mal educats o ineducats. Modernament és un poble en massa el que deu posseir una educació acurada per a que ell o qualsevol dels seus individus—ric o pobre—prosperi, dins de les vies de la llei i de l'idealitat. «*Ço que'l pare més noble i de més seny vol pel seu fill, això deu voler la comunitat per tots els seus fills*», ha escrit John Dewey en una interessant discussió de l'escola i el progrés social; i poques vegades s'ha anunciat amb tan poques paraules doctrina més encertada.

Amics meus, talment sembla que comença a arribar per a nostra volguda Catalunya l'hora dels pensaments profonds. A nostres mans va venint cada dia més nostre destí social. Nosaltres, els joves, els solters, els pares potencials, tenim l'alt dever de posarnos tot seguit a bastir l'escola ideal on deurà educar-se la generació catalana a que esperem donar ser i que, naturalment, voldrem que sigui l'hereva i executora de nostres millors ideals patriòtics i humans. Me permetreu que descapdelli en successius articles noves idees sobre aquest impreuable tema?

ELADI HOMES.

NO SIEMPRE ES el tiempo más frío que causa el mayor número de resfriados, catarros y enfermedades de las vías respiratorias. Son los cambios rápidos y frecuentes de la temperatura que son más temibles y que provocan estas epidemias de resfriados y catarros molestos. Al sentir los primeros síntomas del resfriado protégese contra la enfermedad tomando los Pellets del Doctor Mackenzy, en la completa seguridad de que su resfriado no seguirá adelante. Los Pellets tienen la propiedad de matar los microbios causantes de esta enfermedad. A las primeras tomas notará usted alivio; despejarán la cabeza y corregirán la febrilidad; cesará el estornudeo, el flujo de la nariz, el lagrimeo de los ojos y a las 24 horas estará curado su resfriado. Los Pellets curan también la susceptibilidad catarral en los que siempre cogen resfriados. Caja: 1'50 en todas las farmacias.

MOSAICS												E												F												ESCOFET												& C											
Paviments				Unitas				Barcelona				Ronda Sant				Pere-8																																											

Comentari

Les pintures murals d'En Joaquim Torres García

Catalunya, Nació, veia arribada, en el moviment ascensional del seu renèixer col·lectiu, l'hora de acomplir-se la creació del seu art nacional de Renaixença. Al restaurar la Nació, calia restaurar d'ella el que fos força viva; i calia restaurar, retornant-lo a tot son valor fonamental, l'art, expressió suprema que és de l'esperit de la raça i el poble. Perquè tot art qui no fos per a Catalunya vida del seu moment d'avui i el seu moment de sempre; tot art qui no fos per a Catalunya expressió viva del moment eternal del seu ésser, era nul valor, qui no assumia l'expressar lo alt i pur del seu ser col·lectiu, únic d'ella vivent en el moment de lo etern i lo universal; valor nul el de tot art impressionista a Catalunya, en quant ell, mogut en instintiva passionalitat, revela sempre un estat inferior, una expressió de ínfima cultura; valor nul el de tot art impressionista, en quant ell reclòs en un anarquitant individualisme, d'aquest moment i aquesta humanitat que viu en nosaltres, en defuig lo *real* del seu ser, per caure en l'abstracció d'una apariència; valor nul, el de tot art impressionista, en quant en comptes de veure en l'home el seu creador, realitat viva de l'esperit i ànima de la seva raça, hi veu solament una individualitat, en sí reclosa, moguda per l'odi al poble i raça qui en ell viu. Tasca negativa la de l'impressionisme a Catalunya, en quant en l'hora del seu renèixer, en l'hora del seu pronunciament de Nació, en comptes d'esser-ne ell fona propulsora, negava-la, cercant, lluny de la vida i força de la Catalunya nostra una deïu de idealitat.

Valor nul: i és que si l'art revela un home, l'home deu viure en la seva raça; si l'art és fruit individual, l'artista deu ser força col·lectiva; si ell és força personal, l'artista deu emplaçar i viure en el medi aquesta seva personalitat.

L'art, fi social, no l'art per l'art: i aquest dilema de les noves generacions, devia ser el dilema que devia salvar a Catalunya. L'art no és, a la manera vuitcentista, fi de bellesa, sinó—lo que és més,— obra i fi social; l'art deu ser fruit no ja d'una *individualitat*, sinó lo que és més, d'un home; i aquest, deu viure i ser en la seva raça.

No un fet individual, sinó social: heusaquí el dilema i tasca que devia acomplir-se a Catalunya, i avui, ja en son començ; heusaquí, devem dir, la tasca que serà acomplerta. Veieu, vosaltres, el fresc qui engalana el Saló de Sant Jordi, a la nostra Generalitat, i digueu si En Torres-García, en aquest fresc no ha acomplert el que aquests mots del nostre ideal encarnen, i si ell no senyala en nosaltres la era resurreccional de l'art a Catalunya.

Fa poc En Torres-García, en el seu llibre, vibrant tot ell en el nou esperit de renaixença, senyalà norma i ruta d'orientació. «Notes sobre Art» no era ja l'ideariu de un romàntic, un formulisme de literatura, sinó que era plenitut; una doctrina, i un ideal. I el publicar En Torres-García aquell llibre, bellament ardent, poguerem dir nosaltres: D'aquí deu arrancar l'acció constructiva; la reconstrucció ideal és ja complerta; existeix i batega en nosaltres un *Credo*. Manca ara. la realitat encarnadora.

I avui, vist aquest fresc del Saló de Sant Jordi, podem refermar-nos en aquella creença. I avui podem ja dir i pregonar el valor i força de la nova doctrina, força indestructible, de la qual aquesta obra n'és la exaltació i consagració primera, feta social, patrimoni nacional.

Si «Notes sobre Art» podia semblar platonisme ideològic, aquest fresc és ja viva realitat acomplerta: ell sol diu tot el que el llibre aquell pugui formular com a doctrina; és una total ideologia conjunta i viva. Ell marca el contingent ideal en que deu viure la nova era resurreccional de l'art a Catalunya.

Senyalem-hi avui uns valors, segons nostre sentir, capitals; valors de *idea* que ell ens sugereix, i dels quals ell, font i deïu inagotable, n'és realitat encarnada i palpitant.

I

Mai no és lo representatiu de lo ínfim i popular, el sentit de particularisme i de època d'un poble i una raça, això que d'ell en resta i es vivifica, al compàs i unísson de l'obra d'art, sinó allò que és llegat universal i patrimoni de tots els homes. I aquest deu ser el sentit i imperi de tot gran Art: d'una raça, d'un poble, representar-ne lo etern, lo espiritual i selecte del seu ésser, no el que en ell hi hagi patrimoni i potestatiu d'una època i formació determinades. Que solament lo etern i universal, que és l'ànima del seu ser, és el que d'ell en restarà en vida palpitant.

I és aquest art eternal perquè ell representa de un home i de un poble el que n'és imperdurable i universal, ço que corre en vida conjunta amb el seu esperit de col·lectivitat: no una seva particularització. L'art qui, esclau del medi, reclou la seva acció en representar i ser expressió de lo temporer i circumstancial de un ésser de nacionalitat; l'art qui en comptes d'elevant-se a recollir del seu poble el seu esperit superior, el que és d'ell manifestació de supremacia espiritual, fa son medi i tot en el particularisme de un sectari anecdotisme, i es xifra no ja en el que és patrimoni imperdurable i únic del seu esperit, sinó en lo passatger i circumstancial d'ell; l'art, en fi, esclau de un medi passatger, mor al compàs d'aquest a l'esforç de oposta reacció. I és que ell, viu aquest medi i aquesta vida de cosa efímera, esclau d'un prejuí, fill de les passions de l'època que ell encarna.

Sempre, en tots el moments de una humanitat, en tots el moments de un poble, hi hà d'ell bategant, dos elements, dels quals l'art és manifestació. Lo superior, l'alta selecció d'una cultura col·lectiva, força única,

que viu i batega en el pervindre, ja que ell és patrimoni integrant i constituent de la vida de la raça; és l'esperit en que ella viu. Altre, lo popular i ínfim d'aquesta cultura, arrocegat en les reaccions atzaroses del *moment*, fill dels prejudicis i circumstancialitats del *medi* en que ell fou generat.

I aquell, l'esperit d'eternitat de la raça, que batega sempre a ella conjunta, deu ser a Catalunya patrimoni i element del seu art de nacionalitat. Fins avui en mancament, la força puixant de la nostra Renaixença Nacional demanava ja imperiosa aquesta concreció del seu ésser col·lectiu, i d'ella crearen un art, que avui i sempre parli als Catalans de lo viu de la seva ànima, de la vida i esperit del seu poble i la seva raça; parli arreu de la Catalunya nostra, sigui expressió universal de la nostra personalitat col·lectiva; i és que en aquesta eternitat qui viu en lo més íntim de una personalitat col·lectiva, no una circumstancial apariència, *moment*, viu l'ànima dels pobles, viu d'ell lo universal. I aixís diu En Torres-García, parlant de la Tradició nostra: «Hem de considerar a la tradició nostra quelcom de molt extens que compregui a tots els pobles mediterranis, ja que en ells, va nèixer el Classicisme, i no limitar-la a lo purament regional, i per ço mateix, tampoc, cercar el Classicisme únicament en lo grec.»

Universalitzar Catalunya: heusaquí, lo que no acomplirem, sumant a una corrent universal el nostre art i tota la nostra cultura; heusaquí, el que no acomplirem—ni hem certament acomplert—seguint, ara una escola impressionista francesa, ara una manera decorativa alemanya. Fals universalisme, que en comptes de posar Catalunya a l'unísson i compàs de un moviment artístic universal, ha sotmés la nostra personalitat artística a un provincialisme ara francès, ara alemany; somni imperialista, que ha doblegat el nostre art, a jou de «provincia», a denigrant servitut.

Universalitzar Catalunya: tasca que acomplirem sols, tasca que benauradament ja acomplim, fent de Catalunya punt de convegença i suma d'aquest sentiment de universalitat; tasca que acomplirem fent el nostre fort en lo alt i superior de una cultura nacional, i relegant d'ella lo popular i ínfim del nostre ésser col·lectiu. Tasca que acomplirem fent lo *clàssic català*, i relegant a l'artista bohemi i sentimental lo *català romàntic*.

Lo clàssic català: heusaquí la nova era de creació, de la qual és exaltació el fresc del Saló de Sant Jordi. Lo clàssic català, lo universal català que com diu plenament En Torres-García, no és lo clàssic grec, sinó font de creació nacional catalana.

I és que clàssic és un concepte d'etern i universal: no vol ser,—no deu ser,—un provincialisme de lo clàssic grec, manifestació que és solament de lo superior i supremàtic de la poixant civilització hel·lènica, com lo clàssic català serà manifestació de lo superior i supremàtic de la naixent cultu-

Sastreria : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24
i Capellans, 17.
:: ALTES NOVETATS ::
d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques
PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

ra i civilització de la Catalunya nostra. Clàssic és el sentit de l'universal i etern; ço que hem dat en dir-ne, com a exaltació suprema, modernitat de l'art,—aquesta modernitat que ha dut nostre art al lirisme i convulsió de una *manera modernista*,—és solament de la nostra època, de un moment d'ella recullir-ne lo purament efímer i circumstancial. I és que «no sé bé—diu En Torres-García— si pot convenir a cap obra de art verament seria, la paraula art modern. Perquè, si l'art superior cerca de les coses del món lo que és de sempre, i si per altra cantó les regles de les quals es val l'artista venen també de quelcom eternament igual, hem de deduir que el mot no correspon a aquest art, sinó a altre, esclau de les contingències de cada època».

I viu el fresc que bellament decora el nostre Saló de Sant Jordi, en aquest valer i aquesta eternitat de cosa clàssica; i parla als Catalans, i parla arreu, d'aquesta bella Catalunya nostra, que solament l'arbre de la tradició vetlla i cuida per l'avenir de la nostra Patria.

II

Catalunya, al restaurar la Nació, en la vivificadora força de la seva poixança, havia de restaurar els conceptes. I és aquest ideal de restauració, de plena encarnació en nous ideals del seu nacional sentir, qui salvarà a Catalunya i salvarà el seu ideal d'art de caure en les fredors romàntiques, de un neo-classicisme; i és aquest ideal qui farà del nostre art de Renaixença quelcom de viu i latent, quelcom de viva encarnació.

Si la nova força de Renaixença no fos emportada per la força d'aquest sentiment de Nacionalitat, hi hauria la por de fer de aquest ideal de resurrecció artística un servilisme—a la manera vuitcentista—del classicisme hel·lènic. I restaria xorca, restaria muda tota la nostra naixent idealitat, mancada com fòra d'un nèxe que fes viu i real el poder tot expressiu de la naixent força; hi hauria la por de fer del nostre art, fins avui sota el jou de la manera impressionista francesa, servilisme fret i literari, a la forma del classicisme hel·lènic, no ja a son esperit, aquest esperit llatí, càlid i lluminós, qui viu en la tradició de tots els pobles mediterranis.

Mes si la reacció vuitcentista, qui portà a la erecció de un Palau de la Llotja; si la reacció, qui portà a Canova a esculpir aquella fontana que en son pati viu, fou també ella reacció a les turbulències qui movien febrosament l'arquitectura i art tot del barroquisme, altrament serà avui, mogut nostre art en la fibra d'un sentiment nacional.

No deu ser labor nostra, reaccionar a la sensualitat i torturació d'un barroquisme, ni impulsar benauradament nostre art de Renaixença, el reaccionar al lirisme d'un impressionisme sensitiu. Sinó més alta nostra tasca, arrenquem i fem força de la nova era resurreccional del moviment i impuls de restauració Nacional, aquesta força vivificadora de tot ço que a Catalunya és *valor*. Respon i viu conjunt, al moviment de renaixença política i social de la Catalunya nostra, i això és el que senyala tota virtualitat del seu ser.

Respondrà l'art nostre al concepte de classicisme; mes també serà aquest el classicisme que vibrarà i palparà, que viurà i farà son medi, en un sentiment de catalanitat, en el viu d'un renèixer del jo nacional.

No neix com a reacció, sinó com a neces-

sitat, obeïnt a un manament de Nació: no és *resultant*, a la manera impressionista, reacció que feu als vells formulismes acadèmics, sinó que és en sí causa. I això el farà, no ja patrimoni d'època, fruit de passatgera circumstancialitat, sinó que viurà en l'eternal i bategant pensament de la nostra raça; recollirà d'ella tot valor humà i universal del seu *ésser*, tot vivint en aquest esperit càlid que vibra en tot nostre ambient, en aquesta llum refulgent de les nostres muntanyes, en el rítmic oreig dels nostres pins cimbrejant a l'aire llurs airoses copes.

***

Viu l'art de Renaixença en un concepte de ço que és clàssic, i fa viva entranya seva en un íntim sentiment de resurrecció nacional.

Recullir de la nostra ànima col·lectiva ço que sigui manifestació de sa essència i cultura superiors; veure de la nostra raça ço que en ella hi batega de viu i eternal; l'esperit del nostre present, l'esperit on visqué un passat, l'esperit que viurà en alta plenitud, en la Catalunya del pervindre, aquesta vida de cosa eterna, és manifestació tota de l'aubada d'aquest nostre art.

El pagès qui llaura, i amb ell tot valor de primitiva tradició, pot sols generar a Catalunya un art que, lluny de ser per a la raça patrimoni de vida eterna i universal, és sols infantívol sentimentalisme, romanticisme pensarós. Mai serà lo primitiu i de patrimoni popular de la nostra raça, son llegat universal; i el pagès, de vella tradició, i tots aquests valors que la tradició consagra, mes qui són representació de l'ínfim i incult del nostre ésser nacional, mai viurà en la vida alta i pura del superior de la nostra cultura col·lectiva, únic viu i real de la personalitat seva.

Veiem Catalunya en la més íntima entranya del seu ser; en lo viu i latent de la espiritualitat seva; i no en l'ínfim d'ella, en ço que senyali valor popular en la nostra Patria; i fem nostre art, manifestació de aquella puresa i alta serenitat, en què viu ço que és superior de la nostra cultura nacional.

El clàssic català: veu's-aquí ço que deu ser patrimoni del nou art de Renaixença. Cantar les ansies de renovació, cantar la força ascensional del nostre renaixement nacional, i no cantar de Catalunya lo malaltic d'una tradició mig-aval, el barbre i incult que a ella en son sí pugui acullir.

La Catalunya qui vetlla; la Catalunya qui escriu son passat; la Catalunya germana d'enllà els Pirineus; la nostra Catalunya; tota aquesta deu d'armonies que en el fresc d'En Torres-García canten i diuen la vi-

vificadora fortitut de la Catalunya nostra, és la bella idealitat en què deu vibrar en vida bategant l'art de la Renaixença Catalana.

III

Torres-García, en aquest fresc, abdica de manera total, amb una *manera* ideològica. Deixa d'ésser l'artista individual, l'eternament protestatari qui veu sempre en el medi, atac al seu jo individual. I és que aquest fresc en l'amplitud del mur a cobrir entranyava ja, abdicar i relegar a l'oblit tota tradició del «quadro»; era ja cosa social, obra col·lectiva en què si l'artista n'era el creador, n'era el poseïdor el seu poble.

I amb aquest concepte de cosa i patrimoni social, que era completa renovació ideològica del concepte de l'art, un retorn en la pintura mural al primitiu del procediment, a una suprema puresa i depuració, en tot el sentit de plàstica de la obra.

Mes aquests conceptes de renovació i nova concepció de l'obra d'art; aquests conceptes de renovació, al semblar oposats i disconjunts, tenen un punt i fi de conjunta convergència; ambdós senyalen un terme, a l'art d'individualitat. Deixar de veure en l'obra d'art fruit aïllat i individual, fruit de plaer i gust; i fer d'ell necessitat i fi social, obra col·lectiva; aquell concepte d'ideologia, que devia salvar l'ideal artístic de Catalunya, seus dilema de salvació i força resurreccional, i que En Torres-García acaba de accomplir bellament.

L'obra d'En Torres-García, és obra col·lectiva, és *realitat viva*, fruit d'una vivificadora i sana disciplina. Esplaiant-se pels murs tots, del auster Saló de Sant Jordi, parlarà eternament a la seva raça d'aquell esperit que és sava i força tota del seu ser.

I veieu la grandesa que enclou aquesta ideologia; i veieu, en canvi, quina la missió i fi del l'art del quin n'és medi i expressió tota un *ésser* d'individualitat, i quin objecte tot, és revelar-nos, evocar-nos un aspecte efímer i físic, un *moment*, en la vida eterna de Natura.

Té son terme la pintura al mur, quan l'art deixa ja de ser l'obra social i col·lectiva per excel·lència. Tota l'antigüetat clàssica vegé l'art tot, vivent, en els temples als deus del paganisme, on encarnava's l'ànima i sentir de l'esperit col·lectiu; tota Grecia vejé bategar l'esperit seu en l'augusta serenitat d'un Partenon. I també l'Edat Mitja viu la grandesa de les Catedrals, on la cristiandad tota, veia vivent l'esperit on s'encarnava son ànima col·lectiva.

La manera individualista és en l'art un terme lluny de tota idea d'eternitat. I la pintura, sols quan viu en la serenitat austera del mur, que és quan viu participant

Goma, Ortopedia, Higiene
Cotons, glaces i benes
Braguers i faixes ventrals a mida
TUSELL GERMANS - Barcelona

Fàbriques: —

Goma i cel·luloide.—Font honrada, 3
Apòsits antisséptics.—Vila Vilà, 89

Botigues i magatzems: —

• Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20 •

— Enviem catàlegs a Farmàcies i Drogueries —

en l'ànima i impuls social, té aquest patrimoni d'eternitat; i és en ell on viu tot art de plenitud, tot art de poixança. Així en la grandesa del Partenón, ens admira l'humilitat, la humil grandesa dels que el bastiren; en lo magestàtic de la Catedral mig-
eval, admirem, alhora que ella, l'humilitat dels qui la bastiren, retornat-se a la col·lectivitat on visqueren, i deixant en les ombres son nom i ço que d'ells fos patrimoni individual.

I així també, en el fresc d'En Torres-García, admirem d'ell, alhora que llur grandesa, l'humilitat d'aquest home, que en vida bategant a l'esperit viu de la nostra Catalunya, tota aquesta frissança i força renovadora de la Catalunya nostra, qui farà la Catalunya plena i forta del nostre pensament.

I en ell admirem aquest amor al material, a l'ofici—aquesta humilitat, que tanta grandesa enclou;—i aquest valor i aquesta força, que és el per primera volta, fer de la pintura al fresc, bella i triomfalment resurreccional en aquesta decoració, medi d'expressió d'aquesta bellesa i harmonia que batega en aquesta obra de Renaixença.

Aquest retorn a una tradició perduda, aquest retorn al primitiu del procediment, aquesta puresa i austeritat tota de la obra de Joaquím Torres-García, i que sempre és patrimoni dels períodes de poixança de l'art, i ell responen a la poixança d'una civilització, senyalen a la pintura mural del Saló de Sant Jordi, el valor de cosa definitiva. I és que ell assenyala i entranya el valor de rompre amb tota aquesta sensualitat i fastuositat de l'art, per a retrobar, la perduda Tradició d'aquesta depuració i augusta austeritat, que viu sempre en tot art de plenitud.

Quan en el Saló de Sant Jordi sorgí, sota la cruessa que l'encobria, la núa austeritat del mur, esperant la mà i l'art del nostre decorador En Torres-García, devia sentir un calfred de goig. I quan nosaltres també veiem aquella santa nuesa, i quan avui veiem-lo vivent tot ell en la vida d'aquest fresc que s'hi acull, sentim també un goig i una emoció intensa; i és que veiem en aquesta obra, la que serà la nova era de civilització a Catalunya; veiem quina serà la força tota del nostre art. Quan veiem bategar de vida el mur que poc ans vivia en crúa lenitut, sentim admiració per aquest home, qui ha fet rejuvenir i ha fet sorgir triomfalment en l'augusta pau del Saló de Sant Jordi, aquesta Catalunya que en ell, presidint-lo, viu.

I quan veiem aquesta bellesa d'armonies, quan sentim envoltat nostre esperit de dolça i serena pau, volèm cantar aquest home, que lluny de tota estridència, en la austera pau d'aquesta serena obra, porta al nostre esperit la visió de la Catalunya nostra del pervindre, canta la Catalunya d'avui i la Catalunya de sempre; canta lo etern del nostre ésser.

Vosaltres, qui veieu aquesta obra, vosaltres qui la coneixeu i admireu, veieu la seva bellesa. I veieu i digueu també, quina no serà la bellesa i la força ideal de les multituds a Catalunya, quan tota la ciutat sigui viventa en aquesta obra, informada pel nou esperit de Renaixença; quan junt a l'obra d'En Torres-García, a la Generalitat Catalana, decorin nostres places les nueses bategantes del nostre Casanovas; quan conjunt a elles nostre arquitecte—aquest nostre arquitecte, tant desitjat—faci de la nostra arquitectura, el càlid i tranquil del nos-

tre cel i el nostre mar, quan la ciutat tota sigui vivent en aquesta nova vida. I digueu si tots no sentirem el desig del mellor, i no sentirem invadit d'una serena pau l'esperit nostre.

Aquest fresc d'En Torres García, revelador tot ell d'un nou credo ideològic; aquell llibre, que marca en el nostre art ço que és capital d'una doctrina, com En Prat, la marcà en el seu, en el polític; aquest Saló de Sant Jordi que nosaltres voldríem ja veure, en tasca bellament acomplerta, vivent tot ell en aquest nou esperit que el vivifica, son ja plenitud.

I temps a venir, quan ja la tasca de Re-

naixement sigui acomplerta, quan Catalunya visqui en aquest nou esperit, el Saló de Sant Jordi parlarà de la Catalunya nostra; i dirà la gloria d'aquest home, En Torres-García, i dirà la gloria de la generació que l'acullí.

I és que en ell, en aquest fresc, batega l'esperit tot de la nostra Patria; i avui ja, i demà, veurem en ell, en la Catalunya qui vetlla, plena encarnació del nostre esperit i el nostre ésser.

Sots l'esperit dels Catalans, mentres Catalunya sigui, viurà l'obra d'En Torres-García en vida eterna.

MARTI CASANOVAS.

La setmana

L'adhesió de la gent sensata

Quan el Catalanisme ha penetrat dinstotes les esferes polítiques, socials, literaries, etz.; quan no queda apenes entre nosaltres una institució viva qui no's nodreixi de la sava catalanista; quan tots els productes ideals del nostre poble ostenten la marca patriòtica de Catalunya, hi ha aquí,—encara!—pobres ànimes ensopides qui no veuen altra cosa més que un torrent devastador en aquesta onada de vida. I des de la vorera se irriren sordament, quan vé calmós, contra sa fondaria pressentida, quan s'encrespa, contra el seu ímpetu.

Supervivències tristes, reliquies d'una generació d'homes *de casa seva* qui conceb—o concebía—l'ordre social com un simple mur de contenció dels ideals per protegir llur vida inútil i somnolenta contra tot allò que amenacés trencar la seva monotonía,—aquestes gents tenen un horror instintiu a tot el que flueix, a tot el que renova, a tot el que palpita. Voldrien que el món fos com un cementiri silencios poblats únicament per les ombres lleus d'aquelles coses que visqueren en temps de llurs avis, si es que algún cop haja pogut considerar-se viu ço qui mai ha tingut ànima.

Per això demanen ells ordre social i res més que ordre social, amb una cançó pesada i monorítmica, que vol dir que'ls deixin dormir ja en vida el somni de la mort. Tot el que'ls destorbi de dormir, sia parlant en alta veu,—sobre tot si és en llenguatge que ells no entenen,—sia desant mobles vells, sia treballant en alçar noves construccions espirituals, és, per això sol, una mena de enemic de llur ordre social.

Aquest i no altre és el secret de llur animadversió al Catalanisme. L'odien perquè és una cosa viva que'ls pertorba la pau de llur sepulcre. L'odien perquè no camina de puntes, perquè no parla amb veu apaibagada, perquè té una ànima forta i un poder vital qui desfà amb un buf les mesquines cledes on ells voldrien tancar-lo.

Esperits mediocres, o millor dit nuls, s'entristeixen de no poder reduir a la propianilitat tot el que'ls envolta. Saben que en un món constituït per esperits vigorosos, ells no seràn mai rès, i naturalment, se defensen.

Còm no l'havia de marejar a aquesta gent la manifestació de divendres? Era un poble que caminava, i un poble enter que camina, per més disciplinat que marxi, fa sempre

una certa remor. Hi havia allà massa gent, massa entusiasme, massa aplaudiments, perquè a ells els agradés. Els accents de la convocatòria presidencial eren massa vius, la veu dels diputats catalans parlant, del palau estant de la històrica i futura Generalitat, al poble congregat a la plaça de Sant Jaume, massa vibrants.

Faltava allí, evidentment, una mica de sordina. Ells tingueren esment de posar-la-hi. No calia que'l poder públic donés a tot aquell soroll massa importància. Allò era en part fictici. Tota aquella generació, hi acudia amb distintes reserves mentals. Els formidables aplaudiments i visques qui omplien la plaça de Sant Jaume aquella tarde, qui omplien a la nit el Palau de la Música Catalana al cantar-se els *Segadors*, expressaven molt bé aquestes reserves i l'artificial de la cosa...

Malgrè tout, aquests elements *sensats* de Barcelona s'associaven al desig de Catalunya, perquè —a ells ja'ls agrada el cementiri,—però això de quedar-s'hi sols és massa trist. No podent desfer-la, seguiren la manifestació molt a poc a poc i a distancia, remugant llurs melancòliques reserves mentals.

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segón llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Ayar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

Informació

La gran assemblea de Catalunya

El divendres dia 24 del prop passat mes d'Octubre va celebrar-se la gran Assemblea de Diputats provincials i parlamentaris catalans per a demanar una vegada més l'aprovació i implantació de la llei de Mancomunitats.

L'Assamblea va absorbir per complet l'atenció de la ciutat de Barcelona i de Catalunya entera. Els diaris van publicar extraordinaris dedicats a parlar de la trascendència del acte i durant dos dies les ressenyes de les sessions i de les festes dedicades als assembleístes omplien les columnes dels rotatius.

Manca d'espai ens priva donar la deguda extensió a la reunió dels representants de Catalunya. D'altre part creiem que els nostres llegidors s'hauràn enterat minuciosament dels actes al ludits. La llur grandiositat ha fet que durant una setmana hagin constituït el tema obsessionant de totes les converses. Ens limitarem, per lo tant, a ressenyar l'esdevingut en forma telegràfica.

De bon matí, la ciutat ofería ja l'aspecte de les grans diades. Els balcons s'anaven cobrint de domagos i tapiços veient se en totes les societats autonomistes la gloriosa bandera catalana. La plaça de Sant Jaume, centre d'aquell patriòtic entusiasme era bellament engalanada. Als balcons de l'Ajuntament i de la Diputació els rics tapiços de les grans diades i els escuts de Catalunya que feia anys que no havien sortit. A tots els balcons hi havia penons i banderes. Una generació immensa contemplava aquell espectacle sense precedents.

A les nou del matí van començar a arribar al Palau de la generalitat diputats provincials, a Corts i senadors i molts dels que havien ostentat càrrecs en passades diputacions. La gran sala de Sant Jordi era endomagaçada i dels sostres penjaven banderes espanyoles i catalanes. El daler unànim dels assembleístes congriava una gran bunior sobre els acorts que tenien de concretar les aspiracions de la Assamblea.

Aquesta va constituir-se a les deu en punt, ocupant la presidència els presidents de les quatre Diputacions catalanes, els diputats a Corts don Alfons Sala i marquès de Vilanova i Geltrú, el senador don Manuel de Bofarull, el secretari de la Diputació de Girona, senyor Cabanyes, i el diputat secretari de la de Barcelona, senyor Cabot i Rovira.

D'assembleístes, solament n'hi mancaven cinc, tres per trobar-se malalts, un que era fora de Catalunya i l'altre amargat per una forta desgracia de familia. Tots havien enviat l'excusa i la més incondicional adhesió. De diputats a corts i senadors n'hi havia molts, encara que solament havien estat convocats per la sessió de la tarde.

El senyor Prat de la Riba va obrir la sessió, i el senyor Cabot i Rovira va llegir la convocatoria de la Assamblea, document de força importància publicat en aquestes columnes. Se donà seguidament compte de les adhesions i el senyor Prat de la Riba va pronunciar un eloqüentíssim discurs de salutació als assembleístes i de gran trascenden-

cia per les idèes que conté. Correspongueren a la amabilitat del president de la Diputació de Barcelona amb parlaments d'un alt sentit patriòtic els que ho són de les de Girona, Lleida i Tarragona, don Agustí Riera, don Josep M. España i don Josep Mestres.

A continuació varen fer declaració solemne de caminar sempre envers l'unitat espiritual de Catalunya tant brillantment exposada pel president del Còs Provincial de Barcelona, els senyors don Josep Rovira Agelet en nom dels liberals, don Víctor Olesa en nom dels tradicionalistes, don Albert Bastardas en nom de l'U. F. N. R., don Delfí Caneda en nom dels conservadors, don Jaume Valentí i Camp en nom dels radicals, don Eduard Micó en nom dels reformistes, don Narcís Verdager i Callís en nom dels regionalistes. Tots els parlaments van ésser coronats amb ovacions entusiastes.

El senyor Prat de la Riba va fer el resum i va nomenar-se la ponència formada per assembleístes de totes les tendències polítiques, encarregada de redactar els acords. Aquests van ésser llegits a la poca estona per don Lluís Durán i Ventosa, qui els glosà en un fogós parlament. Diuen aixís:

L'Assamblea general de diputats provincials de Catalunya, reunida per primera vegada en aquesta Sala, on tantes altres va aplegar-se un temps la representació popular d'aquesta terra, declara solemnement davant dels ciutadans que representen, aixís com de les autoritats supremes de l'Estat:

Primer. Que unànimement i per aclamació ratifica la petició ja tantes vegades formulada de que s'aprovi el projecte de Mancomunitats, i que s'aprovi abans d'una dissolució de Corts que, a l'enterrar-lo, mataria per sempre més la fórmula actual i la fè de molts en la eficacia dels camins parlamentaris per a satisfer les aspiracions de Catalunya.

Segón. Que té confiança plena en el patriotisme i la energia dels diputats a Corts i senadors, i els encomana que facin sentir als homes que tenen la responsabilitat de la direcció política d'Espanya, la força irresistible d'aquesta formidable unanimitat catalana i els perills gravíssims, per Catalunya com per Espanya entera, de que ni l'acceptació del partit conservador i de tots els Governos del partit lliberal, i de tots els partits d'oposició, això és, ni la quasi-unanimitat espanyola, sumant-se a la unanimitat catalana, pugui garantir la consagració legislativa de la més modesta i atenuada de les reivindicacions autonomistes i federalistes de Catalunya.

I tercer. Que és aixís mateix resolta i unànim la voluntat dels reunits, de tornar-se a reunir i actuar tantes vegades com sigui necessari fins haver conseguit la consagració legal de la Mancomunitat catalana; en que, espiritualment se troben constituïts.

L'Assamblea aprovà els acords amb un aplaudiment unànim.

Seguidament els assembleístes van dirigir-se a ca la Ciutat éssent aclamats per la multitud que omplien la plaça de Sant Jaume. La Banda Municipal va senyalar l'entrada dels representants de Catalunya amb airoses composicions. L'Ajuntament

va rebre'ls en incorporació i tot seguit va acompanyar-los al històric Saló de Cent a on va obsequiar los amb un esplèndid dinar.

La taula presidencial era ocupada pels quatre presidents i alcalde accidental de Barcelona, els de Lleida, Girona i Tarragona, i parlamentaris pertanyents a tots els partits polítics catalans. A l'hora dels brindis el senyor Mir i Miró va oferir el banquet als representants de Catalunya, contestant-li amb paraules d'agraïment el senyor España. Els dos oradors van fer vots per l'èxit de la Assamblea, mereixent que se'ls aplaudís amb molt entusiasme.

Els diputats provincials i parlamentaris se dirigiren de nou al Palau de la Generalitat essent novament ovacionats. Totseguit va comensar l'Assamblea dels parlamentaris, parlant amb remarcable entusiasme el diputat tradicionalista senyor Llosas, el senador lliberal don Joan Rosell, el diputat reformista don Josep Zuiueta, el diputat de la conjunció don Joaquim Salvatella, el regionalista Francesc Cambó, el de la U. F. N. R. don Pere Corominas i el del partit conservador senyor Vila. El senyor Prat de la Riba va resumir els discursos i els parlamentaris van acordar fer la següent declaració:

«Els senadors catalans i per Catalunya i els diputats a Corts pels districtes de la nostra terra, ens hem reunit, tants com hem pogut venir, en el Palau de la Generalitat, al saber que anaveu a constituir-vos en vincle espiritual i patriòtic. Hem escoltat amb gran devoció del sentiment la comunicació de les vostres declaracions acertades i us en fem compliment per la seva gran dignitat i us remerciem per la confiança que manifesteu tenir en el nostre patriotisme i en la nostra energia.

Ha estat un gran encert aquesta fórmula de la Mancomunitat de les províncies, que cada dia trobem més ajustada a la realitat present d'un sentiment comú. Tots els partits polítics i totes les forces socials de Catalunya es troben en aquest encreuament dels respectius ideals, talment que ningú ha de tòrcer el camí, ni ha d'amagar un sol dels plecs de la propia bandera per a defensar-la. Per això ens plau recordar que en el Congrés i en el Senat hem treballat sense discòrdies per a la seva aprovació sense estarnos de l'intent d'enriquir-la cadascú amb les varietats del propi sentir.

Aprovada pel Congrés la Llei de Mancomunitats i consagrada en el Senat amb l'aprovació de l'article primer la fórmula que la inspira, encara manca l'aprovació dels altres articles i la de la llei especial que haurà d'aplicar-la al cas concret de Catalunya. Però donats l'unanimitat de parers que feu remarcar en les vostres declaracions i la ferma resolució vostra de que acabeu de donar exemple, se pot dir que la Mancomunitat Catalana està ja des d'ara virtualment constituïda i que si encara espera el compliment d'alguns ritualismes legals per a posar-se en acció no li calen nous sufragis per a constituir la representació integral de Catalunya.

Els senadors i diputats a Corts posarem el Parlament espanyol davant del fet consumat aquí, que al cap d'avall no és més que la consagració de la voluntat, recollida per nosaltres de llavis del poble, d'obtenir una representació col·lectiva de Catalunya esquarterada i de recabar per a ella les més grans i efectives facultats possibles, perquè els homes dividits aquí davant dels termes de la llibertat individual, senten com a ca-

talans una irresistible inclinació cap a la llibertat col·lectiva.

Davant de la vostra Assamblea, germe i encarnació vivent de la Mancomunitat futura, després de saludar la per la seva noble i patriòtica representació, els senadors i els diputats a Corts prenen solemnement el compromís d'ajudar en tots els medis i forces de les nostres investitures a l'aprovació definitiva de la llei que és fórmula comuna. Ens hem fet càrrec de lo que això significa i de la responsabilitat que contraïem i ens hi fem fermes.

Benaventurat sigui per a tots els catalans el dia d'avui, per tant que tornem a trobar-nos plegats, després de tants anys de separació, i prometem tornar-nos a reunir una, dues i tres i cent vegades fins a deixar constituïda amb la plena consagració de la llei la Mancomunitat de Catalunya.»

La lectura d'aquest document va ésser ofegada pels aplaudiments xardorosos de la Assamblea.

Mentres això passava al Saló de Sant Jordi, arribava a la plaça de Sant Jaume la grandiosa manifestació organitzada per les joventuts polítiques, presidida per una gran bandera catalana. Els diaris de Barcelona i Madrid l'han ressenyada com a model de civisme i han fet pujar el nombre de manifestants fins a cent mil. És impossible descriure aquell acte patriòtic que solament pot comparar-se amb la manifestació de Solidaritat Catalana. Els assembleistes van sortir als balcons de la Diputació i va ressonar un aplaudiment aixordador.

El senyor España va comunicar les conclusions al poble entre 'ls aplaudiments i voleiar dels mocadors que donava a la plaça de Sant Jaume i oarrers veïns un caràcter de grandiositat mai vista. L'Ajuntament de Barcelona que va assistir a la manifestació va pujar al Palau fent constar a l'Assamblea l'adhesió de la ciutat i canviant-se amb aquest motiu amb els assembleistes parlaments vibrants de patriotisme.

Altres Ajuntaments catalans van seguir aquest exemple, i l'Assamblea que va ésser un seguit de sanes emocions, va acabar amb visques a Catalunya i a la Mancomunitat.

Amb l'express de la nit van marxar a Madrid els parlamentaris catalans donant-los-hi comiat els assembleistes. Durant la nit van haver-hi lluminaries a l'Ajuntament, Diputació i moltes cases particulars. A l'Orfeó Català va celebrar-se un concert de gala que va veure's concorregudíssim. Els presi-

dents de les Diputacions catalanes van ésser rebuts i despedits amb aplaudiments.

Les agrupacions polítiques van obsequiar als assembleistes dels respectius partits amb festes esplèndides. Al Círcol Tradicionalista va donar-s'hi un vi d'honor, acabant amb parlaments patriòtics; l'U. F. N. R. va obsequiar als seus amics amb un dinar al Mundial Palace; l'Unió catalanista va oferir un banquet als seus diputats; la Lliga Regionalista va celebrar una vetllada patriòtica parlant en Cambó, l'Abadal i altres prohoms; els lliberals van reunir-se en fraternal banquet a l'hostatje del comte de Lavern i la Diputació de Barcelona va obsequiar a tots junts amb una excursió al

Tibidabo i una visita als establiments provincials que va tenir lloc el darrer dissabte.

A la Diputació durant l'Assamblea van rebre milers de missatjes, cartes i tarjes postals d'adhesió suscrites per entitats polítiques, literaries, artístiques i econòmiques, ajuntaments, polítics, literats, industrials i altres personalitats de tots els indrets de Catalunya. També van arribar-hi adhesions de catalans que's troben fóra de Catalunya. Durant la tarde del divendres la major part d'establiments varen tancar les portes per associar-se aixís a la gran Assamblea de Catalunya i a la nit van fer-se festes en moltes societats autonomistes.

De la Premsa

Despues de la Crisis

A medida que se van conociendo los detalles de la crisis se pone de relieve el proceder incalificable del conde de Romanones, que para alimentar sus pasiones y su ambición lo ha sacrificado todo entregando el Poder a los conservadores

Elocuente muestra de este proceder es la siguiente nota que publica *El País*, de Madrid:

«Predominaba anoche en todas las conversaciones una nota de honda indignación contra la conducta del conde de Romanones, que ha dado ocasión, con su soberbia y su intransigencia, frente a las proposiciones que le formula el jefe del Estado para llegar a la conciliación entre los liberales, a que vengan los conservadores al Poder, cuando nada hay que conservar, es decir, después de una estéril labor de los gobernantes de la izquierda.

Romanones puso ayer en un brete a la corona, y demostró que lo que menos le importan son las ideas liberales, sino su ambición.

A este propósito contóse anoche en algu-

nos círculos políticos que en la cámara regia fué pronunciado el nombre de don Melquiades Alvarez, y el presidente dimisionario le condenó como «peligroso».

En suma, que todas las versiones coincidieron en condenar los procedimientos empleados por el cacique de Guadalajara, que hace honor a su escasa mentalidad con artes de pícaro. Ayer D. Alvaro perdió mucho. Y eso que tiene poco que perder.

El pueblo no olvidará que les entregó el Poder a los conservadores, por no prestarse noblemente a ayudar a cualquier prohombre de su partido.»

El país debe tomar nota de esta conducta del Conde de Romanones. Sólo a su complicidad se debe la subida al Poder de los conservadores que en manera alguna, de la manera como se presentaban las cosas, podían soñar en ocuparlo. No se le ocultaba a don Alvaro Figueroa que ponía en un conflicto al jefe del Estado reclamando un voto de confianza a las Cortes en una forma inoportuna que obligó la abstención y la oposición

== EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES ==

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÓNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1,113 ♦ Economia. Veritat en els preus

Important:

La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.— NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

de muchos elementos que hubieran permanecido a su lado de haber planteado la cuestión en distinta manera. No intentó nada el señor conde de Romanones para la formación de un ministerio de concentración liberal. Ya que no podía ocupar el Poder abrió las puertas a los conservadores.

Y éstos ocupan hoy el Poder. ¿Y en qué forma?

El señor Maura no forma Gabinete; pero se ha de tener en cuenta que se le ofreció el Poder antes que al señor Dato. Quiso también el señor Maura poner cerco a la monarquía, queriendo formular condiciones en absoluto, fiando en que ningún conservador aceptaría el ofrecimiento del monarca. El señor Dato lo ha aceptado. Y de ahí el clamoreo que se ha levantado en su contra por su proceder

Veamos este proceso:

Primero reproducimos esta nota de información que proviene de fuente autorizada.

«Insistió el rey en que Maura aceptara el Poder, excusándose éste en aceptarlo.

Cuando don Alfonso llamó al señor Dato parece ser que le dijo: no porque lo haya aprendido, lo vengo diciendo desde que mi madre gobernaba, sé que al partido conservador debemos considerarlo como la reserva de la Monarquía.»

Tengo el partido liberal dividido en tres fracciones. No sólo resulta imposible gobernar con las Cortes actuales, sino que sería ahondar más la división dándole el decreto de disolución a cualquiera de ellas. En estas condiciones, he rogado a Maura que se encargue del Poder, pero no ha querido aceptar el encargo. Ruégote que lo aceptes tú.»

Y luego el siguiente comentario de la prensa conservadora:

«Ignoramos lo que ocurrirá en definitiva, pero lo que sí sabemos es que la vanidad puede coger a gentes, cuya característica no sean la energía y la lealtad.

Si el señor Dato puede, que acaso pueda, porque la humanidad es desagradecida y egoísta, formar gobierno, *será el triunfo de los revolucionarios y la Sociedad Editorial*; pero las verdaderas fuerzas conservadoras no se considerarán lealmente representadas estando fuera de la agrupación gobernante su jefe indiscutible y sus más preclaros individuos que, con valor y abnegación inauditas, han intentado ser fuerte muro y recio valladar a los avances de la demagogia y la anarquía.»

De modo que el nuevo Gabinete está mirado con prevención por los liberales, por su carácter reaccionario y con hostilidad por

los conservadores, porque ha facilitado la solución del conflicto sin la intervención del señor Maura.

No creemos que sea estable esta situación. Si después de ésta, abandona su puesto el señor Dato para dejar paso al señor Maura, de las consecuencias que su vuelta podrá tener será el único responsable el conde de Romanones, que ha preferido la vuelta de los conservadores a tener que luchar en buena lid para mantener los principios del liberalismo, exponiéndose a la pérdida de su jefatura, que de todos modos tiene bien perdida, pues después de su proceder está incapacitado para gobernar en nombre de ninguna clase de partido liberal.

De (*La Publicidad*)

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literaries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—Per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

Se troben de venda a la Casa Luis Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

— Camiseria
i Corbateria

— Boqueria - 32

:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT —
en CAMISES a MIDA

GRAN BARATURA
— de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i **no fonts de origen**.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º**

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulàncies sanitàries.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de nàufregs i auxiliars de barco de pesca.

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÀSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL

MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA i LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

Obra nova

(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents
La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: **50 cèntims**

De venda en les llibreries y quioscs

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago é intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

— VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES —

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua Rubinat - Llorach